

KUML
2002

KUML 2002

Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab

With summaries in English

I kommission hos Aarhus Universitetsforlag

Arkæologihistorie

Anmeldelser en bloc

Af ANNE KATRINE GJERLØFF

Arkæologisk Institut ved Göteborgs Universitet har i flere år udsendt publikationer og afhandlinger af ansatte og studerende i de såkaldte Gotarc-serier. I de sidste par år har der tilsyneladende samlet sig en personkreds med særlig interesse for arkæologiens historie på instituttet, hvilket har resulteret i en imponerende bunke bøger om arkæologihistorie, som det falder naturligt at omtale samlet.¹ Værkerne udgør tre tematiske grupper. Dels en række studier af individets rolle i arkæologien og dens historie. Det drejer sig om antologierne *Arkeologiska Liv* og *Västsvenska Arkeologihistorier*, der har biografisk og nærmest lokalvidenskabshistorisk tilsnit, samt Åsa Gillbergs to værker om biografens rolle i arkæologihistorien. Det næste emne er studier af "forhistoriens forhistorie" – Ola W. Jensens idéhistoriske undersøgelser af opfattelser af oldsager og oldtiden i 1000-1600-tallets Sverige. Det tredje emne er arkæologihistorie på et meta-niveau – arkæologihistoriens historiografi, repræsenteret ved Anders Gustafssons diskussioner af videnskabshistorien som fag og arkæologihistorien som genre.

Gennemgående for alle værkerne – Jensens undtaget – er spørgsmålet om den individuelle arkæologs plads i historien og betydning dels for arkæologiens faglige udvikling og dels for den arkæologiske identitet. Begge dele undersøges af Åsa Gillberg via en analyse af biografier af arkæologer for arkæologer. I licentiatafhandling *Arkeologiska självbilder* fra 1999 diskuterer hun den biografiske genre i videnskabshistorien i almindelighed og i arkæologihistorien i særdeleshed. Gillbergs analyse bygger for førstnævntes vedkommende på en videnskabsteoretisk diskussion af nødvendigheden/nyttens ved at studere det enkelte individ i videnskabernes udvikling. Dette har udviklet sig fra en ældre, traditionel beskrivelse af den store forskers geni – en videnskabsinternalistisk og positivistisk videnskabsopfattelse – til en nyere erkendelse af individets betydning via den subjektive påvirkning af videnskabens udvikling. Her bliver individet et prisme, igennem hvilket samtidens politiske, kulturelle og sociale forhold kan skimtes og sættes ind i videnskabens praksis via forskerens baggrund – en såkaldt eksternalistisk eller kontekstuel videnskabshistorie. Desuden diskuteres den psykologiske biografis metodiske forudsætninger og berettigelser.

Med hensyn til biografien i arkæologiens videnskabshistorie fokuserer Gillberg primært på det, hun kalder “arkæologiens selvbillede” – hvorledes arkæologien via fremstilling af sine egne udøvere legitimerer, identificerer og reproducerer sig selv som idealvidenskab. Kilderne er udover enkelte arkæologbiografier primært nekrologer (med det pragtfulde svenske ord “dödsrunar”) og jubilæumsomtaler i arkæologiske tidsskrifter. I analysen bliver det hurtigt klart, hvordan den typiske arkæolog ser ud: han er den traditionelle videnskabshistories “store mand”. Gillbergs interesse er dog især rettet mod “de ubemærkede” – de mængder af amatører, kvinder og “mindre mænd” der ikke spiller en betydningsfuld rolle i arkæologiens selvbillede.

Denne vinkel udvikles yderligere i doktorandafhandlingen *En Plats i Historien* fra 2001. I bogen gentages og delvis uddybes de generelle metodiske overvejelser om biografens videnskabshistoriske rolle, som allere-

Fig. 1: Göteborgs Arkeologiska Museums leder Niklas Niklasson siddende på ryggen af fiskeren August Engström, på vej ud til en stenalderboplads på en holm i Vänern omkring 1930. – Foto: Karl Gustav Cedergren. Älvsborgs länsmuseum.

The leader of Gothenburg Archaeological Museum, Niklas Niklasson, riding on the back of the fisherman August Engström on his way to a Stone Age site on an islet in Lake Vänern around 1930.

de fandtes i *Arkeologiska Självbilder*, men derudover er bogen også en case, en rehabilitering og et forsøg på at skrive en af “de Ubemærkedes” historie. Bogen er således centreret om en biografi af arkæologen Niklas Niklasson (1890–1966), som efter 13 års uddannelse og arbejde i Tyskland vendte hjem til fædrelandet Sverige og i perioden 1929–57 var leder af Göteborgs Arkeologiske Museum (GAM). Gillberg skriver let og underholdende, hvilket er grunden til, at man ikke frygter beskrivelsen af en anonym arkæologs anonyme liv så meget på forhånd. Men frygten er også ubegrundet af en anden grund: bogen er faktisk spændende. Gennem en levende beskrivelse af ikke mindst den tyske arkæologi i mellemkrigstiden og Niklassons populære arkæologiske formidling i Sverige sidenhen får man måske ikke ændret billedet af Niklasson fra en lille til en stor mand, men man bliver overbevist om, at den biografiske genre med en ubemærket arkæolog som udgangspunkt kan levere et godt og anderledes indblik i den arkæologiske praksis’ historie. Jeg skriver praksis, fordi man her ser, ikke hvilke store idéer, tankerne var influeret af, men snarere hvordan det daglige arbejde udfoldede sig i samspil med det omgivende samfund, og derigennem viser den arkæologiske videns historiske udtryk. Gillberg kommer ind på så mange vinkler, at de ikke alle kan nævnes, men overvejelser af (det irrationelle) forhold mellem biografen og den biograferede i forskningsprocessen og vægtningen af arkæologiens populære formidling kan fremhæves.

Noget mindre letflydende, men ikke mindre interessant, er Gillbergs kollega og – som det nævnes i begges forord – samlever Ola W. Jensens studier af 1000–1600-tallets oldtidsopfattelse. Både i licentiatafhandlingen *Historiska Forntider* fra 1999 og den netop udkomne doktorandafhandling *Forntid i Historien* fra 2002 afsøges historiske opfattelser og omtaler af oldsager og oldtid ud fra en tese om betydningen af en kristen historieskrivnings tradition. Inden for denne styrende historieopfattelse er der dog variationer i det spektrum, indenfor hvilket man kunne tale om oldtid; især gothicismens fremhævelse af forhistorien og fremskridtsmytologiens modsatrettede glorificering af nutiden.

Fremfor alt spillede gothicismen en betydningsfuld rolle for forestillinger om den svenske fortid, da denne retning implicerede tanken om Sverige som det europæiske urhjem. Jensen beskriver detaljeret, hvorledes Jordanes gotere blev identificeret på den ene side som efterkommere af Biblens Magog – Noahs barnebarn – og på den anden side som forfædre til renæssancens svenske folk. Både i analysen af goter-begrebet og den kristne historieopfattelses betydning for oldtidsstudiet lægger Jensen vægt på at distancere sig fra traditionel arkæologihistorie. Han påpeger rigtigt, at beskrivelser af oldtidsstudiet før 1700 ofte polariserer studiet i en uvidenskabelig, religiøs teoretisering, som nu er forældet, og en videnskabelig, sekulær praksis, der har kontinuitet frem til nutidens arkæologi-

ske metoder. Det er her som altid vinderen, der skriver historien og konstruerer sin egen forhistorie. Denne “whiggish interpretation of history” gør Jensen kraftigt op med i sin påvisning af, at begge sfærer – teori og praksis – befandt sig i et kristent verdensbillede, og som sådan ikke kan adskilles.

Ved siden af argumenterne for hovedtesen er der mange små spændende observationer – bl.a. overvejelser om opfattelsen af oldsagernes alder og forfald, hvor det argumenteres, at hverken genstandes stil eller deres slitage brugtes som argument for deres høje alder. Kun de genstande, der var fremmede for en kristen, religiøs praksis, opfattedes som gamle – fra en hedensk, førkristen tid. I samme afsnit nævnes, at fraværet af udgravninger før 1700-tallet kunne skyldes en overtro/respekt for jorden som organisme og et religiøst forbud mod skæning af lig og grave.

Jensens arbejde er et eksempel på Foucault-inspireret mentalitetshistorisk arkæologihistorie – målet er at vise videns retoriske, tvetydige og pluralistiske væsen. Pointen er, at fortiden har en eksistentiel, metafysisk betydning, og at viden om arkæologiens historie således også må søges i disse lag. Jensen er grundig, seriøs og har mange gode observationer, men han er svær at gå til, og overblikket kan derfor være svært at finde. Doktorandafhandlingen udkom umiddelbart før denne artikels deadline, og en fyldestgørende læsning har derfor ikke været mulig, men emnet er spændende og vigtigt, og man kan håbe, at de udvidede overvejelser, afhandlingen indeholder, kan afhjælpe *Historiska Fortidens* skønhedspletter.

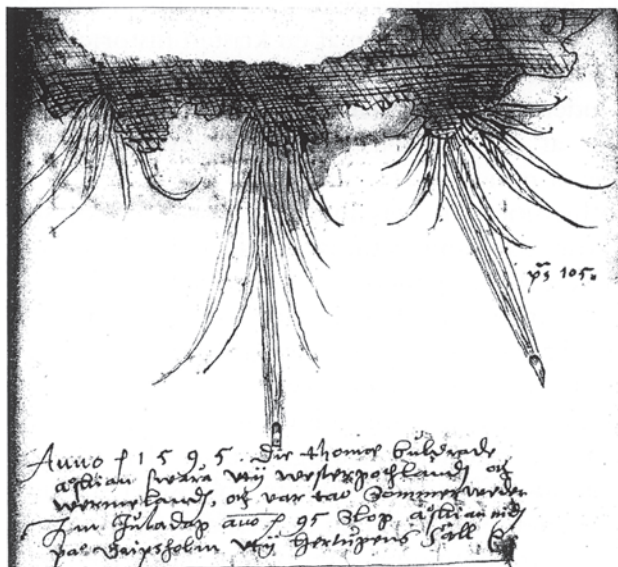

Fig. 2: Før 3-periode systemets gennembrud i midten af 1800-tallet var det ikke unormalt, at flintokser blev opfattet som “tordenkiler”. I sin doktorandafhandling har Ola W. Jensen denne fremstilling af torden fra 1600-tallet. Bemærk de økselignende spidser. – Efter Jensen 2002, s. 295.

Before the break-through of the three-period system in the middle of the 19th century, it was not unusual that flint axes were interpreted as “thunderbolts”. In his thesis, Ola W. Jensen has this 17th-century representation of thunder. Notice the axe-like tips.

På trods af samfundets og ideologiernes komplicerede samspil med arkæologien er det et gennemgående træk for seriens arkæologihistoriske værker, at de mest grundlæggende årsager til arkæologiens udvikling skal findes på individniveau: "det är hos individen drivkraften och kundskabs-törsten finns".² Var det ikke, fordi det er tydeligt, at der reflekteres indgående over denne vinkel, ville tilgangen umiddelbart virke traditionel og usofistikeret – men som det ses også i Gillbergs værker, er dette ikke tilfældet!

Bogen *Arkeologiska Liv – om at leva arkeologiskt*, redigeret af Jarl Nordblad, er et resultat af et symposium i 1995 med deltagelse af både danske og svenske arkæologer. Den underliggende idé er, at den enkelte forskers personlige baggrund er alfa og omega for at forstå det arkæologiske virkes karakter. Det erkendes således implicit, at videnskaben består af enkeltpersoner, hvis forskelligartede tilgang hver især har indflydelse på videnskabens indre og ydre udtryk. I *Arkeologiska Liv* præsenteres således syv vidt forskellige arkæologiske liv. Bogen indeholder udover en række fine, små portrætter af C.J. Thomsen, Frederik Sehested og Gudmund Hatt, introduktioner til – for en dansk læserskare – mindre kendte personer som Hanna Rydh og (via selvbiografiske indlæg) Lili Kaelas og Mats P. Malmer. Gennem disse artikler fås indblik i svensk arkæologis historie op gennem 1900-tallet, og særligt i institutions- og personalhistorien. For de to førstnævntes vedkommende er vinklen i høj grad rettet mod at nuancere arkæologiens mandsdominans: fra beskrivelsen af superkvinden Hanna Rydh – mor, ligestilingsforkæmper, popularisator og første kvindelige doktor i arkæologi – til Kaelas beretning om, hvordan svensk arkæologis højborg så ud i en kvindelig, ufaglært udlændings øjne.³ I alle artiklerne understreges interaktionen mellem fagets udøvere som central for arkæologiens udvikling og ikke mindst, hvordan unge arkæologer ved en slags frokostbordets diskurs og korridorpolitik oplæres i fagets sociale og faglige normer. Udover at vise værdien af individets historie i forståelsen af et fags historie, indeholder *Arkeologiska Liv* desuden små uventede og for mig ukendte fakta-aneddoter – om Gordon Childes tøjsmag (eller mangel på samme), om Montelius som kvindesagsforkæmper, om kvindelige arkæologers rolle som tjenende ånder på udgravninger og om Gudmund Hatts poetiske skrifter.

Den personlige vinkel fortsættes i *Västsvenska Arkeologihistorier*, der ikke blot er personorienteret, men tillige lokalhistorisk og derfor umiddelbart fremstår temmelig specialiseret og den brede videnskabshistorie uvedkommende. Bogen er et resultat af en temadag i oktober 1997 i Göteborg med formålet "att synliggöra den många gånger osynliga arkeologihistoriska kompetens som finns dels som ett resultat av olika personliga interessen, men också som en alltmär naturlig del av den arkeologiska verksamheten" – et resultat af denne usynlige kompetence er da også en

præsentation af usynlig arkæologi – eller måske bare vestsvensk arkæologi.⁴ Blandt de usynlige arkæologer og deres samlinger må man efter gennemlæsning af bogen erkende, at nogle umiddelbart virker mere interessante end andre. Nogle af personskildringerne – for også i denne bog spiller indviderne hovedrollen – er nok interessante, men uden bredere perspektiv – en slags videnskabshistoriske McNuggets. Tore Artelius artikel om Svend Peter Bexell og hans topografiske beskrivelse af Halland fra 1817 og Lennart Johanssons beretninger om samlere og samlinger ved Älvsborgs lensmuseum har dog trods mikroperspektivet også bredere interesse. Det samme gælder Lili Kaelas vægtige – ikke mindst beregnet i sideantal – beretning om Göteborgs Arkeologiska Museum. Bedst er dog Ola W. Jensens analyse af 1800-tallets oldforsknings brydninger mellem den mytiske og den videnskabelige fortid, hvori han sporer forandringen i, hvorledes Sveriges urbefolkning identificeres som først dværge og jætter, siden som samere og til sidst med den fysiske antropologi som kortskaller. Artiklen er en god lille demonstration af diskursanalysens værdi til afdækning af begrebers forskydning. Hvor uhøfligt overfor bogens indhold det end kan være, må jeg også her fremhæve bogens forsideillustration: GAMs leder Niklas Niklasson med hat og jakke og langt opsmøgne benklæder, siddende på ryggen af en lokal fisker, der skal til at bære ham ud til en stenalderboplads på holmen i Vänern. Billedet fra omkring 1930 fortæller sin helt egen vestsvenske arkæologihistorie om en svunden tid – og så er det ubetaleligt morsomt.

Den blotte eksistens af de nævnte værker og deres mange indgangsvinkler vidner om, at arkæologihistorie på internationalt plan efterhånden er en veletableret og velundersøgt del af videnskabshistorien. Arkæologihistorien er nu ligefrem så “moden” en videnskab, at den får sin egen historiografi – historien om arkæologihistorien, eller meta-meta-arkæologi, som Anders Gustafsson kalder sin undersøgelse i *Arkeologihistoria som historia och som arkeologi. Studier i arkeologins egenhistorier*. Det må vel sådan set gøre denne artikel til meta-meta-meta-arkæologi!

Gustafssons studie af arkæologiens historier om sig selv er original, selv om emnet i mindre målestok har været taget op tidligere bl.a. i en artikel om “arkæologiens oprindelsesmyter” af Ola W. Jensen i Instituttets tidsskrift *Arkeologen* fra 1996.⁵ Et fags interne fortællinger og myter om fagets tilblivelse, succeser og store personligheder spiller en stor rolle for indsocialisering i faget og for udøvernes selvforståelse og videnskabsopfattelse. Derfor er det bestemt ikke uinteressant at se nærmere på, hvorledes arkæologer har beskrevet andre arkæologers arbejde og fagets udvikling. Hvorledes faget er blevet fremstillet af ikke-arkæologer, er ikke Gustafssons emne – selvom dette unægtelig også kunne være underholdende. Som i Gillbergs værker er det arkæologens egenhistorie – dens selvbilleder, der er til behandling.

Arkæologiens egenhistorie er ifølge Gustafsson et felt, der kan opfattes som liggende indenfor den normalvidenskabelige praksis i arkæologien – at skrive og studere arkæologiens historie er således både en fast måde at introducere studerende til problemkomplekser og metoder på og desuden mere overordnet en måde at identificere sit fag og sin personlige faglighed på. Arkæologihistorie kan derfor ses som en fuldt integreret del af den arkæologiske videnskab – en meta-arkæologi. Selvom omdrejningspunktet i Gustafssons bog er analyse af grundbøger i arkæologihistorie, indledes værket med en glimrende introduktion og god diskussion af mere almene videnskabshistoriske problemstillinger, såsom eksternalisme kontra internalisme – og den nye hybrid, kontekstualisme, der indebærer, at man ikke opfatter videnskab som styret af udelukkende udefra- eller indefrakommende forhold, men ser på videnskabens kontekst og samspillet mellem disse forhold. Videnskabssociologiens betydning for denne kontekstualisme og den evige fare for anakronistisk bagklogskab, der ligger latent i al videnkabshistorie, diskuteres også.

Thomas Kuhn understregede i sin analyse af videnskabens udvikling fra 1962 grundbøgers betydning for socialisering og faglig opdragelse af et fags udøvere – i ethvert fags grundbøger præsenteres normer for forskningspraksis og emneudvælgelse – altså et billede af normalvidenskaben.⁶ I tråd hermed vælger Gustafsson at lave tre næranalyser af arkæologihistoriske grundbøger: Glyn Daniels *A 150 Years of Archaeology*, Ole Klindt-Jensens *A History of Scandinavian Archaeology* og Bruce Triggers *A History of Archaeological Thought*. Værkernes opbygning, vinkler, holdninger og modtagelse gennemgås med det mål at finde arkæologens selv billede. Resultatet stemmer ganske godt overens med Gillbergs biografiske tilgang: arkæologien er forhistorisk, teoretisk og domineret af europæiske mænd. De historiske arkæologier, tysk arkæologi og kvinder er ikke dele af arkæologiens normale selvforståelse.

Værkernes behandling af samtidens arkæologiske retninger analyseres særligt, og det påvises, at på trods af det fælles fokus på eksterne påvirkninger af arkæologiens arbejde, så udelades eller afvises sådanne påvirkninger for den nyere arkæologis vedkommende. På trods af en erkendelse af den eksternalistiske og kontekstualistiske opfattelse af videnskabshistorien er der således en tendens til at opfatte nyere (dvs. ens egen) arkæologi som mere objektiv og mindre påvirket af videnskabseksterne forhold end ældre arkæologi. Således observeres det også, at ældre arkæologis succeser ofte omtales som resultat af videnskabelighed, mens nu afviste teorier og fortolkninger undskyldes med "tidsånden". Af særlig dansk interesse kan det nævnes, at heltene i arkæologihistorien gennemgående er de samme, og at helten over dem alle er C.J. Thomsen. Han symboliserer i grundbøgerne det arkæologiske ideal, at grundig iagttagelse af fund i sidste ende vil føre til sandheden om deres sammenhæng. Beskrivelsen af Thomsen

bygger dog normalt på sekundære kilder og kan derfor opfattes som en form for identitetsskabende og reproducerbar myte.

Alle disse observationer forstærker Gustafssons tese, at arkæologihistorie i denne form egentlig blot er arkæologi – dvs. produkt af den arkæologiske videnskabs egenforståelse – men forklædt som historie. Problemerne i en sådan internt produceret og konstrueret videnskabshistorie er grundlag for bogens afsluttende diskussion, der igen demonstrerer, at bogen – trods sit måske sekteriske emne – er en god og bred indføring i videnskabshistoriens mange temaer og spørgsmål. Den kan bestemt anbefales både til arkæologer, der vil vide mere om konstruktionen af deres fagopfattelse og til historikere, der vil sætte sig let og hurtigt ind i videnskabshistoriske overvejelser og arkæologiens historiografi.

På trods af Gustafssons, Gillbergs og Jensens helt forskellige emner og metoder mødes de således i et fælles mål: påvisningen af arkæologiens idéhistoriske forankring og af den faginterne konstruktion af arkæologiens historiske forbilleder. I denne reflekterede tilgang til det emne, de selv befinder sig i, når alle forfatterne faktisk et stykke længere, end den efterhånden traditionelle vægt på individer, historieopfattelser og videnskabshistorie egentlig antyder. Dette er ikke gammel vin på nye flasker – nærmere omvendt, og den nye vin klæder de gamle flasker godt – værkeres berettigelse ligger nemlig i den konstante refleksion over egen person og fagopfattelse og modstanden mod at temaopdele videnskabshistorien i personer, samfundspåvirkning, videnskaben og tidsånden, men insisteren på anerkendelse af det komplekse samspil.

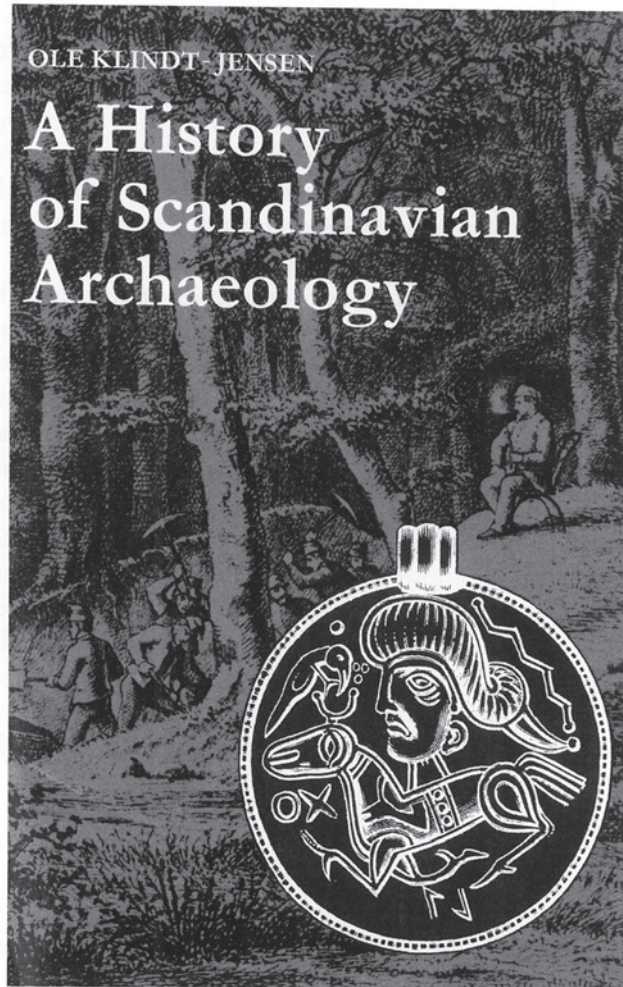
Indholdet og tankerne bag værkerne fejler således ikke noget, og selve Gotarc-seriernes eksistens og principper for udgivelsen af licentiat- og doktorandafhandlinger kan kun roses. Dog irriterer gentagelserne i de to afhandlingstyper af hele afsnit – var der tale om “almindelige” bøger og ikke faglige afhandlinger, kunne det lugte af selvplagiat. Har man tænkt sig at læse alle bøgerne, er der således ting, man godt kan springe over i Jensens og Gillbergs doktorandafhandlinger – de har været gennemgået i de foregående bøger.

Udover denne systembestemte skønhedsfejl kunne man blot ønske, at der også på danske universiteter var en ligeså stor bevidsthed om nytten af hurtig og præsentabel udgivelse af specialer og ph.d.afhandlinger – der ligger mange interessante studier og god forskning, der aldrig får mulighed for at blive udbredt til andre end familie, vejledere, censorer og opponenter. Det kan her nævnes, at alle værkerne indeholder lister over Gotarc-seriernes publikationer, som ligeledes kan findes på hjemmesiden for Institutionen för arkeologi, Göteborgs Universitet.

En tilsvarende dansk bevidsthed om publicering af forskning før doktor-niveau ville for arkæologi og histories vedkommende i høj grad øge antallet af tilgængelige undersøgelser om fagenes videnskabshistorier. Ar-

Fig. 3: Forsiden til Ole Klindt-Jensens *A History of Scandinavian Archaeology*, 1975, der analyseres af Anders Gustafsson. Bogen er det nyeste brede værk om skandinavisk arkæologihistorie og er trods sin traditionelle videnskabshistoriske vinkel og ujævne nationale og kronologiske vægtning en velskreven introduktion til emnet.

The front page of Ole Klindt Jensen's *A History of Scandinavian Archaeology*, 1975, which is analyzed by Anders Gustafsson. This book is the latest comprehensive publication on the history of Scandinavian archaeology, and in spite of its traditional history-of-humanities approach and uneven national and chronological weighting, it is a well-written introduction to the topic.

kæologihistorie er et emne, der typisk behandles af (speciale)studerende – eller af pensionerede forskere. Om end der findes en række danskpublicerede artikler om arkæologiens historie udgivet i de sidste 10-20 år,⁷ findes der kun få forskere, der har haft arkæologihistorie som centralt forskningsområde, og som skriver større værker om emnet – deriblandt Jørgen Jensen og Stine Wiell.⁸ En mere institutionaliseret dansk publiceringspraksis ville således have gjort specialer som f.eks. Vibe Ødegaards om J.J.A. Worsaae mere udbredte og tilgængelige.⁹ Det samme gælder for det væld af specialer om populær formidling af arkæologi, der i disse år bliver afleveret og derefter kun eksisterer i enkeltteksemplarer på universitetsbiblioteker. Et større kendskab til denne – med Gillbergs og Gustafs-

sons ord – usynlige arkæologihistoriske viden ville kunne gøre emnet anerkendt, og måske med tiden ændre på det faktum, at den nyeste samlede behandling af den danske/skandinaviske arkæologis historie er Ole Klindt-Jensens *A History of Scandinavian Archaeology* fra 1975, der i parentes bemærket aldrig er blevet oversat til dansk. I sammenligning med de her omtalte svenske værker, fremstår dansk arkæologihistorie som underernæret og helt uden den teoretiske refleksion, der kenderterger og i høj grad bærer den svenske tilgang.

Afsluttende kan det opsummeres, at det øjebliksbillede, bøgerne giver af arkæologihistoriens situation på ét institut i en kort årrække, giver et godt indtryk af, hvor den brede arkæologi- og videnskabshistorie er på vej hen. Vægten på videnskabens individer og på mentalitetshistoriens betydning viser begge hen mod et fokus på videnskabens kontekst og ikke mindst på betydning af studiet af den daglige praksis. Samtidig fastslås, at videnskabens selvopfattelser har en måske uerkendt indflydelse på denne praksis og udøvernes faglige liv. Værkernes påvisning af selvopfattelsernes traditionelle indhold skal ikke opfattes som en endnu højere grad af selvcentrering. Afsløringer af arkæologiens bundethed og selvopfattelse bør ikke føre til en ny objektivistisk tro på videnskabsinternalisme. Målet er ikke at objektificere og af-kontekstualisere arkæologien, men at skærpe bevidstheden om de vilkår, arkæologien udøves på. Håbet kan så være, at man ved at fortælle om de arkæologiske liv måske kan få mere liv i arkæologien.

NOTER

1. De omtalte bøger er:
Nordbladh, Jarl (red.): *Arkeologiska Liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc Serie C No. 10. Göteborg 1995.
Gillberg, Åsa & Anders Gustafsson (red.): *Västsvenska Arkeologihistorier*. Gotarc Serie C No. 24. Göteborg 1999.
Gillberg, Åsa: *Arkeologiska Självbilder. En arkeologihistorisk studie av levnadsteckning och biografi i svensk arkeologi under 1900-talet*. Gotarc Serie C No. 25. Göteborg 1999.
Gillberg, Åsa: *En Plats i Historien. Nils Niklassons liv och arbete*. Gotarc Serie B No. 18. Göteborg 2001.
Jensen, Ola W: *Historiska Fortider. En arkeologihistorisk studie över 1000-1600-talens ideer om forntid och antikviteter*. Gotarc Serie C No. 29. Göteborg 1999.
Jensen, Ola W.: *Forntid i historien. En arkeologihistorisk studie av synen på forntid och forntida lämningar från medeltiden till och med förupplysningen*. Gotarc Serie B No. 19. Göteborg 2002.
Gustafsson, Anders: *Arkeologihistoria som historia och som arkeologi. Studier i arkeologins egenhistorier*. Gotarc Serie B No. 17. Göteborg 2001.
2. Artelius 1995, s. 137.
3. Arwill-Nordblad 1995 og Kaelas 1995.
4. Gillberg & Gustafsson 1999, s. 7.
5. Jensen 1996.
6. Kuhn 1962.

7. Bl.a. Randsborg 1996; Gjerløff 1999a; Gjerløff 1999b; Lyngstrøm 1989; Jensen 1988, Ravn 1997 og Wiell 1997.
8. Jensen 1992; Jensen 1998 og Wiell 2000.
9. Ødegaard 1992 og Ødegaard 1994.

LITTERATUR

- Artelius, Tore 1995: Ett Bedårande barn av sin tid – om arkeologisk kundskapsproduktion och produktion av kundskap. I: J. Nordblad (red.): *Arkeologiska Liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc Serie C No. 10. Göteborg.
- Arwill-Nordbladh, Elisabeth 1995: Paradoxen Hanna Rydh. I: J. Nordblad (red.): *Arkeologiska Liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc Serie C No. 10. Göteborg.
- Gillberg, Åsa & Anders Gustafsson 1999 (red.): *Västsvenska Arkeologihistorier*. Gotarc Serie C No. 24. Göteborg.
- Gillberg, Åsa 1999: *Arkeologiska Självbilder. En arkeologihistorisk studie av levnadsteckning och biografi i svensk arkeologi under 1900-talet*. Gotarc Serie C No. 25. Göteborg.
- Gillberg, Åsa 2001: *En Plats i Historien. Nils Niklassons liv och arbete*. Gotarc Serie B No. 18. Göteborg.
- Gjerløff, Anne Katrine 1999a: "I oplukte Høje, med spejdende Øje". 1700-tallets oldtidsforskning og nationale brug af fortiden. *1066 – Tidsskrift for Historie*, nr. 3.
- Gjerløff, Anne Katrine 1999b: Syn for sagn. Dansk arkæologi og historie i 1800-tallet. *Historisk Tidsskrift*, bd. 99, hæfte 2.
- Gustafsson, Anders 2001: *Arkeologihistoria som historia och som arkeologi. Studier i arkeologins egenhistorier*. Gotarc Serie B No. 17. Göteborg.
- Jensen, Jørgen 1988: Sophus Müller og det moderne gennembrud i dansk arkæologi. *Festskrift til Olaf Olsen*. København.
- Jensen, Jørgen 1992: *Thomsens Museum*. København.
- Jensen, Jørgen 1998: *Manden i kisten*. København.
- Jensen, Ola W. 1996: En beskrivning av Arkeologiska ursprungsmyter eller Historier om arkeologins historia. *Arkeologen* nr. 2. April.
- Jensen, Ola W. 1999: *Historiska Forntider. En arkeologihistorisk studie över 1000-1600-talens ideer om forntid och antikviteter*. Gotarc Serie C No. 29. Göteborg.
- Jensen, Ola W. 2002: *Forntid i historien. En arkeologihistorisk studie av synen på forntid och forntida lämningar från medeltiden till och med förupplýsningen*. Gotarc Serie B No. 19. Göteborg.
- Kaelas, Lili S. 1995: Kvinna i arkeologins högborg – och sedan. I: J. Nordblad (red.): *Arkeologiska Liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc Serie C No. 10. Göteborg.
- Kuhn, Thomas 1962: *The Structure of Scientific Revolutions*. 3. udg. London 1996.
- Lyngstrøm, Henriette 1989: Lousgaard – éthundrede år efter J.A. Jørgensen og E.Vedel. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie*.
- Nordbladh, Jarl 1995 (red.): *Arkeologiska Liv. Om att leva arkeologiskt*. Gotarc Serie C No. 10. Göteborg.
- Randsborg, Klavs 1994: Ole Worm. An Essay on the Modernization of Antiquity. *Acta Archaeologica*, vol. 65.
- Ravn, Mads 1997: Med Müller til Aftenselskab i Glyptoteket. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1996.
- Wiell, Stine 1997: 4. internationale Antropologi- og Arkæologikongress i København 1869 – bag kulissen. *Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie* 1996.
- Wiell, Stine 2000: *Kampen om oldtiden. Åbenrå*.
- Ødegaard, Vibe 1992: *Af en oldgeranskers virke*. Upubliceret magisterkonferensspeciale. København.
- Ødegaard, Vibe 1994: Mellem sagnhistorie, videnskab og nationalpolitik. *Fortid og Nutid*, hefte 1.

A History of Archaeology

Reviews en bloc

Taking the reviews of a number of publications on the history of archaeology from Gothenburg University as the starting point, new trends within the history of archaeology and the humanities in general are discussed. Importance is now attached to a contextual concept of the humanities and on a rehabilitation of the importance of the individual, especially in the works of Åsa Gillberg. With a Foucault-inspired approach, Ola W. Jensen is dealing with the connection between a Christian approach to history and the attitude to prehistory and the artifacts in the time until 1700. Anders Gustafsson, on the basis of an analysis of comprehensive publications on the history of archaeology, di-

scusses the self-concept of archaeology and arrives at the conclusion that the history of archaeology is not history, but more exactly meta-archaeology. The article ends with the wish that the Danish history of archaeology will reach the high degree of publication and technical refining, which characterizes the Swedish publications.

Anne Katrine Gjerløff
Institut for Historie
Københavns Universitet

Translated by Annette Lerche Trolle